

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO
SLUŽBA ZA LOKALNO SAMOUPRAVO

Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 85 41
F: 01 478 87 57
E: gp.mju@gov.si
www.mju.gov.si

Redne lokalne volitve 2018

Pojasnila ter odgovori na pogosta vprašanja I. del:

Pravne podlage za izvedbo volitev in imenovanje volilnih komisij

(Ta pojasnila ne vsebujejo konkretnih datumov volilnih opravil, ti so določeni z rokovnikom za izvedbo volilnih opravil in navodili občinskim volilnim komisijam, ki jih sprejme Državna volilna komisija!)

Ljubljana, 28. avgust 2018

I. ZAKON O LOKALNIH VOLITVAH

Redne lokalne volitve se opravijo v skladu z določbami Zakona o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 83/12 in 68/17, v nadaljevanju ZLV). Ta je bil zadnjič spremenjen in dopolnjen v letu 2017. Novela ZLV-J prinaša precej sprememb, med katerimi je najbolj pomembna tista, ki se nanaša na stalen termin izvedbe rednih lokalnih volitev. Vsako volilno leto bo potekalo glasovanje tretjo nedeljo v novembru, v občinah, kjer bo potreben drugi krog volitev za župana pa bo glasovanje potekalo štirinajst dni po prvem glasovanju.

Z novelo Zakona o lokalnih volitvah ZLV-J so bile v letu 2017 ukinjene volilne komisije volilnih enot in volilne komisije ožjega dela občine, ki se v praksi niso uveljavile. Postopke lokalnih volitev tako vodijo in izvajajo občinske volilne komisije, v občinah, kjer prebivajo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti pa bodo volili tudi predstavnike teh skupnosti v občinski svet, te postopke bodo vodile in izvajale posebne občinske volilne komisije.

Prehodno obdobje za uveljavitev t. i. spolnih kvot se je izteklo že z rednimi volitvami v letu 2014, zato se razmerje med spoloma presoja na ravni volilne enote in ne na ravni občine.

Na podlagi vloženega amandmaja k noveli ZLV-J so se spremenili tudi pogoji za vložitev kandidature oziroma liste kandidatov s podpisi volivcev za občinski svet. Tako je zahtevano število podpisov najmanj 1 % od števila volivcev v volilni enoti na dan razpisa volitev, vendar ne manj kot 30 in ne več kot 1000. Pogoji za vložitev in preverjanje zakonitosti kandidature za župana s podpisi volivcev se niso spremenili in so najmanj 2% od števila volivcev v občini, ki so glasovali v prvem krogu na zadnjih rednih volitvah za župana, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 2500.

II. FINANCIRANJE LOKALNIH VOLITEV

Vse stroške za izvedbo lokalnih volitev krijejo občine (3. člen ZLV). Med stroške za izvedbo lokalnih volitev spadajo stroški za izvedbo volitev v občinske svete, tudi volitev članov občinskih svetov – predstavnikov italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti in romske skupnosti, volitev županov in volitev v svete ožjih delov občine.

Občine krijejo tudi stroške upravnih enot, če so ti nastali izključno zaradi izvedbe rednih lokalnih volitev. Dejstvo, da pri tem upravne enote opravljajo naloge iz svoje pristojnosti, na povračilo stroškov ne vpliva. Obseg povračila stroškov upravnih enot se je v praksi omejil na povračilo materialnih stroškov ter stroškov dela, ki so nastali v času trajanja lokalnih volitev in izven rednega delovnega časa uprave enote oziroma njenih zaposlenih.

III. OBČINSKI PREDPISI

Statuta občine in odloka o volilnih enotah se v letu rednih lokalnih volitev praviloma ne spreminja, če pa postopki že potekajo jih je treba končati pred prvim rokom za razpis rednih lokalnih volitev.

Konkretna pravna podlaga, pomembna za izvedbo lokalnih volitev, so tudi določbe občinskih splošnih aktov, na katere opozarjamo v nadaljevanju.

Veljavni Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 11/18 – ZSPDSLS-1, v nadaljevanju ZLS) v 38. členu določa, da šteje občinski svet od 7 do 45 članov. Število članov občinskega sveta je določeno z občinskim statutom. S statutom občine se določi tudi število članov občinskega sveta - predstavnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti.

Od števila članov občinskega sveta je odvisno ali se člani volijo po večinskem načelu ali po proporcionalnem načelu. ZLV v 9. členu določa, da se po večinskem načelu volijo člani občinskega sveta, ki šteje manj kot 12 članov (to pomeni od 7 do vključno 11 članov), po proporcionalnem načelu pa člani občinskega sveta, ki šteje 12 in največ 45 članov. V število, ki se upošteva za ugotovitev volilnega sistema, se ne štejejo člani občinskega sveta – predstavniki italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti.

Za večinske volitve se v občini oblikujejo volilne enote razen v primeru, če občinski svet ne šteje več kot 7 članov, ko se ti lahko volijo v občini kot eni volilni enoti (19. člen ZLV). Za proporcionalne volitve se lahko oblikujejo volilne enote. Volilne enote je treba oblikovati z občinskim odlokom ob upoštevanju načel in pravil za oblikovanje volilnih enot, določenih z ZLV.

S statutom občine se ustanovijo ožji deli občine, to je krajevne, vaške ali četrtne skupnosti. Statut lahko določi, da imajo te skupnosti svet, ki ga volijo prebivalci v skladu z določbami ZLV.

1. Merila za določanje števila članov občinskega sveta

Številčni okvir, ki ga določa 116. člen ZLV, je določil merila za določitev števila članov prvega občinskega sveta po ustanovitvi občine. Glede na umestitev tega člena v prehodne določbe zakona in v kontekstu časa, v katerem je bil sprejet, je bil njegov namen urediti merila za prve volitve občinskih svetov po sprejetju Zakona o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij v letu 1994. Vendar pa je bil uporabljen še za vse novele tega zakona, s katerimi so bile ustanovljene nove občine. Sicer pa je za določanje števila članov občinskega sveta pravna podlaga podana v 38. členu ZLS, ki določa, da ima občinski svet od 7 do 45 članov. Navedeni člen daje občinam popolnoma suvereno pravico, da določijo število članov občinskega sveta s statutom v zakonskem okviru.

IV. IMENOVANJE VOLILNIH KOMISIJ

V okviru priprav občine na redne lokalne volitve je treba preveriti in poskrbeti, da bodo sposobne opraviti delo, ki jim ga predpisuje ZLV:

- občinske volilne komisije,

- posebne volilne komisije za volitve članov občinskega sveta – predstavnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti, če živijo na območju občine (v skladu z 39. členom ZLS).

Člane volilnih komisij imenuje občinski svet. Če bo kateri od volilnih komisij v občini mandat potekel pred razpisom rednih lokalnih volitev (novela ZLV-J je določila, da bo to v mesecu juliju), je treba izvesti postopek za imenovanje nove volilne komisije. Če mandat poteče kasneje, pa je treba izvesti postopek zgolj za posamezna imenovanja, ki so potrebna za popolnitev sestave zaradi morebitnega predčasnega prenehanja mandata posameznega člana ali namestnika člana (npr. zaradi odstopa).

Zakon o volitvah v državni zbor, ki se na podlagi 4. člena ZLV smiselno uporablja tudi za lokalne volitve določa v drugem odstavku 35. člena, da v primeru če bi članom volilnih komisij prenehal mandat v času po razpisu volitev, se jim mandat podaljša do konca volitev. V prihodnje pa bodo občinski sveti imenovale občinske volilne komisije tako, da prenehanje njihovega mandata ne bo sovpadalo z volilnimi postopki po razpisu rednih lokalnih volitev. Tako naj bi se mandat občinske volilne komisije začel in zaključil pred mesecem julijem in po mesecu decembru v letu, ko so razpisane redne lokalne volitve.

1. Stalno prebivališče v občini kot pogoj za imenovanje v volilno komisijo

Lokalno samoupravo uresničujejo prebivalci občine, torej občani. Načelo je, da so člani občinskih organov, torej tudi volilnih komisij, imenovani izmed občanov. Vendar pa je od tega načelo mogoče izjemoma odstopiti, kadar gre za imenovanje nosilcev sodne veje oblasti v volilne komisije in oseb z zahtevano smerjo izobrazbe, ki jih v občini ni mogoče najti.

Zakon o volitvah v državni zbor, ki se na podlagi 4. člena ZLV smiselno uporablja tudi za lokalne volitve določa v drugem odstavku 24. člena, da so člani volilnih organov lahko samo osebe, ki imajo volilno pravico.

Mnogo občin ne samo da nima med občani sodnika, nekatere tudi nimajo možnosti imenovati drugega diplomiranega pravnika izmed občanov, ker ga preprosto ni. Ker ZLV izrecno določa, da mora biti predsednik komisije sodnik ali diplomiran pravnik, se pri njegovem imenovanju lahko izjemoma imenuje tudi oseba, ki nima volilne pravice v občini, v kateri bo imenovana za predsednika ali namestnika volilne komisije. Tako stališče je zavzela tudi Državna volilna komisija.

2. Izobrazba ali poklic kot pogoj za predsednika in namestnika predsednika občinske volilne komisije

Zakon zaradi zagotovitve pravne varnosti in strokovnega vodenja zahtevnih volilnih postopkov, ki urejajo ustavno varovano volilno pravico, določa za predsednika in namestnika predsednika občinske volilne komisije poseben pogoj.

Zakona o lokalnih volitvah v drugem odstavku 35. člena določa, da se predsednik volilne komisije in njegov namestnik imenujeta izmed sodnikov ali izmed drugih diplomiranih pravnikov, pri čemer ne določa stopnje izobrazbe, zato je potrebno določbo zakona interpretirati širše in sicer tako, da sta lahko oba tako predsednik, kot njegov namestnik diplomirana pravnika, ne glede na stopnjo izobrazbe, tako z znanstvenim ali s strokovnim

nazivom magister prava. Prav tako ni potrebno, da ima diplomirani pravnik opravljen pravniški državni izpit.

3. Preverjanje pogojev za predsednika in namestnika predsednika občinske volilne komisije

Ali ima Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja pravico zahtevati dokazilo o dokončani pravni fakulteti za kandidata za predsednika in namestnika predsednika občinske volilne komisije? Ali mora imeti predsednik občinske volilne komisije opravljen tudi pravniški državni izpit?

Zakon o lokalnih volitvah izrecno ne predpisuje, da bi se moral kandidat izkazati z diplomo pravne fakultete, vendar pa menimo, da je legitimna pravica Komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja, da se prepriča o izpolnjevanju zakonskega pogoja. Tudi pri kandidatih za prosta delovna mesta se na ta način preverja izpolnjevanje pogoja, ne glede na to, da je morda v neki občini sicer splošno znano dejstvo, da je nekdo po izobrazbi univerzitetni diplomirani pravnik.

Za predsednika in namestnika predsednika občinske volilne komisije drugi odstavek 35. člena Zakona o lokalnih volitvah določa, da se imenujeta izmed sodnikov ali izmed drugih diplomiranih pravnikov. Zakon torej dopušča, da sta oba, tako predsednik kot njegov namestnik, le diplomirana pravnik, ni pa potrebe, da bi imel kdorkoli od njiju še pravniški državni izpit, saj se ta izpit praviloma zahteva le za poklice na področju pravosodja (sodnik, državni tožilec, državni odvetnik, odvetnik), medtem ko volilni postopki ne zahtevajo pravnega znanja, ki se nanaša na sodne postopke.

4. Nezdržljivost dela v občinski upravi s funkcijo predsednika volilne komisije

Odločitev občinskega sveta, da za predsednika občinske volilne komisije imenuje javnega uslužbenca, zaposlenega v občinski upravi, ni v neskladju z zakonom, je pa neustrezna.

V primeru, da je predsednik OVK zaposlen v občinski upravi iste občine, v kateri je bil imenovan, se postavlja vprašanje jasne ločitve razmerij med izvoljenimi in imenovanimi funkcionarji in javnimi uslužbenci. Do potrditve mandata novih funkcionarjev je župan kot predstojnik uprave neposredno nadrejen javnemu uslužbencu - predsedniku OVK, kar zbuja dvom o nepristranskosti odločanja predsednika OVK. Takšen dvom bi bil še posebej utemeljen v primerih preverjanja zakonitosti kandidatur ali morebitnih pritožb zaradi domnevnih kršitev volilnih opravil na dan glasovanja, nepravilnosti na voliščih, spornih mandatih in podobno. Tudi določbo drugega odstavka 35. člena Zakona o lokalnih volitvah, da morata biti predsednik in namestnik OVK imenovana izmed diplomiranih pravnikov ali sodnikov, je treba razumeti ne le kot zahtevo po poznavanju pravnih norm, ki se nanašajo na izvedbo volitev, ampak tudi v kontekstu zagotavljanja neodvisnosti volilnih organov.

5. Nezdržljivost članstva v volilni komisiji s članstvom v nadzornem odboru občine

Članstvo v volilni komisiji in nadzornem odboru občine je nezdržljivo.

ZLS določa v tretjem odstavku 32. a členu, da člani nadzornega odbora ne morejo biti člani občinskega sveta, župan, podžupan, člani svetov ožjih delov občine, tajnik občine, javni uslužbenci občinske uprave ter člani poslovodstev organizacij, ki so uporabniki proračunskih sredstev. Ne glede na to, da v tej konkretni zakonski določbi o nezdržljivosti funkcij občinska volilna komisija ni navedena, je volilna komisija, tako kot občinski svet in drugi organi občine po posebnih zakonih neposredni uporabnik proračunskih sredstev. Praviloma sta predsednik OVK in njegov namestnik celo odredbodajalca za postavko volilne komisije v proračunu občine, kar dodatno utemeljuje stališče, da sta funkciji nezdržljivi.

Poleg navedenega pa 32. člen Zakona o lokalni samoupravi določa, da je nadzorni odbor najvišji organ nadzora javne porabe v občini. V okviru svoje pristojnosti nadzorni odbor opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine, nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev in nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev. Ob nadzoru porabe sredstev OVK bi tako član nadzornega odbora nadziral lastna dejanja na proračunski postavki volilne komisije v proračunu občine, kar bi bilo v nasprotju z določbo 37. členu Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 – uradno prečiščeno besedilo), ki ureja dolžnost izogibanja nasprotju interesov.

V. IMENOVANJE OBČINSKE VOLILNE KOMISIJE

1. Integriteta članov občinske volilne komisije

Ni v neposrednem nasprotju z zakonom, če je predsednik ali član občinske volilne komisije zakonec, oče, mati, otrok, sestra ali brat, posvojitelj ali posvojenec kandidata oziroma s kandidatom živi v zunajzakonski skupnosti ali registrirani istospolni partnerski skupnosti, vendar pa je treba v vsakem posameznem primeru presoditi ali gre za okoliščine, ki bi v očeh zunanjega opazovalca lahko predstavljale videz nasprotja interesov in s tem obremenile postopek ali odločitev z etičnimi vprašanji.

ZLV opredeljuje volilne organe za lokalne volitve v 45.a členu kot samostojne in neodvisne organe občin, pri čemer je funkcija članov volilnih odborov častna. V prvem odstavku 35. členu istega zakona je določeno, da občinsko volilno komisijo sestavljajo predsednik in trije člani ter njihovi namestniki, v drugem odstavku pa je opredeljeno, da se predsednik volilne komisije in njegov namestnik imenujeta izmed sodnikov ali izmed drugih diplomiranih pravnikov; ostali člani volilne komisije in njihovi namestniki se imenujejo po predlogih političnih strank, drugih organizacij občanov v občini ter občanov. Člani volilnih komisij ne morejo hkrati kandidirati na volitvah, ki jih vodijo (25. člen Zakona o volitvah v državni zbor, ki se smiselno uporablja za lokalne volitve v skladu s 4. členom ZLV).

Ne glede na to pa je nezdržljivost funkcij na splošni ravni opredeljena v Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 - uradno prečiščeno besedilo), pristojnost podaje mnenja o tem pa spada v pristojnost Komisije za preprečevanje korupcije, ki je glede te teme sprejela sistemsko načelno mnenje št.

06211-9/2012/23 z dne 3. 7. 2012, ki je dostopno na njihovi spletni strani. Komisija za preprečevanje korupcije je podala v tem mnenju preprosta navodila za ustrezno ravnanje zunanjih članov organov javnega sektorja in sicer:

- vsak posameznik, ki se znajde v nasprotju interesov, se mora takoj izločiti iz obravnave in ali odločanja v konkretni zadevi;
- vsak posameznik, ki oceni, da bi lahko njegovo sodelovanje pri obravnavi ali odločanju v konkretni zadevi v očeh zunanjega opazovalca predstavljalo (pa čeprav po njegovem neutemeljen) videz nasprotja interesov in obremenilo postopek ali odločitev z etičnimi vprašanji, mora te okoliščine razkriti ostalim članom in jim prepustiti odločitev o izločitvi iz odločanja;
- izločitev iz obravnave ali odločanja v konkretnem primeru ne sme biti zgolj formalna oziroma tehnična; na osebi in drugih članov kolektivnih organov je, da z ustreznimi ukrepi – če so potrebni – zagotovijo, da je oseba tudi dejansko (in ne zgolj formalno) izločena iz odločanja oziroma možnosti vplivanja na obravnavo konkretne zadeve;
- zavedati se je potrebno, da je najboljši ukrep za zaščito integritete delovanja določenega javnega subjekta, funkcije ali službe proaktivna transparentnost (vnaprejšnje razkritje povezav in interesov ali njihovega videza, ki bi lahko obremenili postopek).

2. Kandidiranje tajnika občinske volilne komisije

Naloge tajnika občinske volilne komisije so neposredno povezane s pristojnostmi občinske volilne komisije, zato ni primerno, da tajnik kandidira na volitvah.

Ob smiselni uporabi 25. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 - uradno prečiščeno besedilo), ki določa, da član volilnega organa ne more hkrati kandidirati na volitvah, je Služba za lokalno samoupravo mnenja, da tajnik občinske volilne komisije ne more biti hkrati tudi kandidat na lokalnih volitvah. Zakon sicer ne zapoveduje neposredne nezdružljivosti, vendar je pri iskanju odgovora treba upoštevati dejstvo, da tajnika občinske volilne komisije imenuje volilni organ, za katerega pa zakon izrecno določa nezdružljivost s položajem kandidata na volitvah. Ta nezdružljivost temelji na pristojnosti volilnega organa za vodenje volitev. Občinska volilna komisija v skladu z 39. členom Zakona o lokalnih volitvah imenuje tajnika na predlog občinske uprave. Pri tajniku gre za poseben položaj in naloge, predvsem pa odgovornost za brezhibno pripravo vseh potrebnih predlogov za odločanje, skrb za spoštovanje rokov, izvajanje in nadziranje postopkov predvolilnih opravil in podobno. V primeru, da bi se tajnik občinske volilne komisije odločil za kandidaturo na istih volitvah, pri katerih opravlja svojo funkcijo, bi bilo utemeljeno, da občinska volilna komisija tajnika razreši in imenuje drugega. Glede na to, da tajniku občinske volilne komisije zakon ne določa mandata, ima občinska volilna komisija diskrecijsko pravico, da tajnika poljubno imenuje ali razreši. Nenazadnje bi bil tajnik volilnega organa neposredno obremenjen s kandidaturo, kar bi vsekakor vplivalo na opravljanje nalog tajnika, v primeru odločanja o pritožbi pa pripeljalo tudi v nasprotje interesov.

3. Posebni pogoji za tajnika občinske volilne komisije

Naloge tajnika občinske volilne komisije so neposredno povezane s pristojnostmi občinske volilne komisije, zato zahtevajo ustrezno strokovno znanje.

V skladu z 39. členom ZLV ima občinska volilna komisija tajnika, ki ga imenuje na predlog občinske uprave. Člen ne določa podrobnejših pogojev. Ne glede na 4. člen ZLV, ki določa, da se glede vprašanj, ki niso posebej urejena v ZLV, smiselno uporabljajo določbe Zakona o volitvah v državni zbor (ZVDZ), pa v tem primeru 36. člena ZVDZ ni mogoče uporabiti. Z zadnjo novelo aprila 2017 je bil ta člen še dopoljen, tako da zelo podrobno določa pogoje za tajnika okrajne volilne komisije v primeru državnih volitev ali referendumov, zato ga ni mogoče uporabiti v primeru tajnika občinske volilne komisije. Nenazadnje je pri tem treba upoštevati tudi dejstvo, da je zakonodajalec 39. člen ZLV že leta 2002 z novelo ZLV-D spremenil in s tem poudaril, da želi za lokalno raven to vprašanje urediti drugače. Z novelo je bila ukinjena dotedanja omejitev nabora kandidatov za tajnika občinske volilne komisije na delavce občinske uprave. Iz obrazložitve je razvidno, da je takšna rešitev preozka in neživljenjska zlasti za majhne občine, ki imajo v občinski upravi majhno število zaposlenih. Vsekakor pa je 36. člen ZVDZ mogoče razumeti kot priporočilo pri izboru potencialnih kandidatov za tajnika, še posebej tistega, da se za tajnika občinske volilne komisije imenuje oseba, ki ima izkušnje z volitvami.

4. Zbiranje predlogov za člane občinske volilne komisije in pravila za sestavo občinske volilne komisije

Postopek oblikovanja občinske volilne komisije se izvede tako, da Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja najprej pripravi enotni javni poziv za vložitev predlogov za predsednika in njegovega namestnika, pri čemer mora v pozivu izrecno navesti, da je pri njiju podan poseben strokovni pogoj, in sicer da morata biti predsednik in njegov namestnik sodnik ali drug diplomirani pravnik, in za vložitev predlogov za ostale člane volilne komisije in njihove namestnike.

Priporočljivo je, da predsednik in namestnik predsednika občinske volilne komisije nista člana političnih strank oziroma da nista politično aktivna, kar naj bi občinski svet upošteval pri sprejemanju sklepa o imenovanju občinske volilne komisije. Glede ostalih članov občinske volilne komisije in njihovih namestnikov pa je treba upoštevati sorazmerno zastopanost po političnih strankah.

Predloge za predsednika, namestnika predsednika, člane in namestnike članov lahko podajo politične stranke, druge interesne organizacije in občani. Zakon o volitvah v državni zbor, ki se na podlagi 4. člena ZLV smiselno uporablja na lokalnih volitvah, v petem odstavku 34. člena ZVDZ določa, da se pri imenovanju članov okrajnih volilnih komisij in njihovih namestnikov najprej upoštevajo predlogi političnih strank, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah v Državni zbor izvoljeni kandidati, in sicer po vrstnem redu glede na število izvoljenih kandidatov, pri čemer v primeru enakega števila odloči žreb, nato pa predlogi drugih političnih strank in lokalnih skupnosti, tako da je zagotovljena politično pluralna sestava volilnih komisij. Če predlogov ni ali jih je premalo, se za manjkajoče člane in njihove namestnike določijo uradniki, zaposleni v organih državne uprave ali upravi lokalne skupnosti.

Na podlagi zgoraj navedenih določb morajo občinski organi pri imenovanju OVK upoštevati rezultat volitev v občinski svet z zadnjih rednih lokalnih volitev oziroma sedanjo sestavo občinskega sveta. Pri imenovanju članov OVK in njihovih namestnikov se morajo najprej upoštevati predlogi političnih strank in neodvisnih list, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah v mestni svet izvoljeni kandidati, in sicer po vrstnem redu glede na število izvoljenih kandidatov, pri čemer v primeru enakega števila odloči žreb, nato pa predlogi drugih političnih strank in krajevnih skupnosti, tako da je

zagotovljena politično pluralna sestava volilnih komisij. Če predlogov ni ali jih je premalo, se za manjkajoče člane in njihove namestnike določijo uradniki, zaposleni v organih občinske uprave ali državne uprave. Pomembno je poudariti, da politične stranke nimajo nobene prednosti pri upoštevanju predlogov, temveč se prednostni vrstni red določi na podlagi volilnega izida na zadnjih lokalnih volitvah.

Na podlagi prejetih predlogov Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja pripravi predlog za imenovanje občinske volilne komisije tako, da upošteva pravilo o sestavi občinske volilne komisije, pri članih in njihovih namestnikih pa tudi pravilo o enakomerni zastopanosti političnih strank in list. Pri imenovanju članov OVK je treba slediti določbi 34. člena ZVDZ in zagotoviti politično pluralno sestavo, ki zagotavlja neodvisnost volilnega organa in v naprej odpravlja dvome v pravilnost dela volilnega organa. V praksi to pomeni, da je pluralno sestavljena OVK takrat, ko ima vsaka politična stranka ali neodvisna lista kandidatov, ki je zastopana v občinskem svetu ali druga politična stranka, v OVK po enega predstavnika (člana ali namestnika člana).

5. Imenovanje nadomestnih članov občinske volilne komisije

Iz občinske volilne komisije je odstopil član, imenovan na podlagi predloga ene od političnih strank, s katerih list so bili izvoljeni člani občinskega sveta. Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja bo obravnavala dva kandidata za nadomestnega člana občinske volilne komisije. Predlagali sta ju dve politični stranki. Kateri kandidaturi bi moral občinski svet dati prednost pri imenovanju?

Tudi pri imenovanju nadomestnih članov občinske volilne komisije (tudi predsednika, namestnika predsednika in namestnikov članov) je treba smiselno upoštevati določbo 34. člena Zakona o volitvah v državnih zbor s katero je med drugim določeno, da se člani in njihovi namestniki imenujejo po predlogih političnih strank, pri čemer se upošteva njihova sorazmerna zastopanost. Najprej se upoštevajo predlogi političnih strank, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah izvoljeni kandidati, in sicer po vrstnem redu glede na število izvoljenih kandidatov, pri čemer, kot je bilo navedeno že predhodno, v primeru enakega števila odloči žreb.

6. Objava sklepa o imenovanju občinske volilne komisije in varovanje osebnih podatkov

Spričo precejšnjih omejitev, ki jih določajo tako domači kot evropski predpisi, ki urejajo varovanje osebnih podatkov, se je v praksi pojavilo vprašanje, ali sme občinska uprava pri objavi sklepa o imenovanju občinske volilne komisije v uradnem glasilu občine poleg imen in priimkov članov in namestnikov objaviti tudi podatke o stalnem prebivališču in rojstne podatke navedenih.

Skladno s stališčem Informacijskega pooblaščenca, št. 0712-1/2018/1097 z dne 8.5.2018 je v sklepih o imenovanju OVK, ki so objavljeni v uradnem glasilu občine ter na spletni strani občine, dopustno poleg imena in priimka ter funkcije (predsednik, namestnik predsednika, član, namestnik člana) objaviti tudi rojstne podatke in stalno prebivališče imenovanih članov občinske volilne komisije. Gre za osebne podatke, ki tudi javnosti dajejo vedeti, da imenovana oseba izpolnjuje pogoje za članstvo v volilnem organu, saj je v skladu s 24. členom ZVDZ pogoj za imenovanje v volilni organ volilna pravica, torej polnoletnost, in stalno prebivališče v občini, kar določa 37. člen ZLV.

Takšna objava je po mnenju IP sorazmerna in skladna, saj je potrebna za enolično identifikacijo posameznega člana.

7. Pravno sredstvo zoper morebitne nepravilnosti sklepa o imenovanju občinske volilne komisije

Kdo preverja ali je občinska volilna komisija pravilno imenovana in ali vsi člani izpolnjujejo predpisane pogoje? Na koga se lahko naslovijo morebitne nepravilnosti pri imenovanju občinske volilne komisije?

Zoper vsako odločitev občinskega sveta, tako tudi zoper odločitev – sklep o imenovanju občinske volilne komisije, je možno na podlagi 69. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSLS-1 in 30/18) sprožiti upravni spor (odloča upravno sodišče) v roku, določenem z zakonom (30 dni od vročitve sklepa imenovanim – 28. člen ZUS-1).

Sklep o imenovanju občinske volilne komisije sprejme občinski svet na predlog komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja. Sklep podpiše župan in se vroči samo imenovanemu predsedniku in članom občinske volilne komisije ter njihovim namestnikom, drugi predlagani kandidati pa so obveščeni o tem, kdo je bil imenovan v občinsko volilno komisijo z objavo sklepa na spletni strani občine ter zapisnika o seji, na kateri je bil sprejet predmetni sklep. Neimenovanih predlaganih kandidatov komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja posebej ne obvešča.

8. Skrajšanje mandata občinske volilne komisije

Ali lahko občinski svet razveljavi sklep o imenovanju občinske volilne komisije, ki ima mandat štiri leta in imenuje novo občinsko volilno komisijo hkrati s posebno občinsko volilno komisijo, saj bi na ta način izenačili trajanje mandata za obe volilni komisiji?

Občinska volilna komisija je občinski organ po posebnem zakonu, glede katerega drugi odstavek 38. člena ZLV določa, da ima mandat za štiri leta. Zakon ne daje pravne podlage za skrajšanje mandata z razveljavitvijo sklepa in imenovanje nove občinske volilne komisije. Zakon o lokalnih volitvah celo dopušča podaljšanje mandata občinski volilni komisiji, ki ji mandat poteče v času po razpisu volitev. Iz vsebine te določbe jasno razviden namen varovanja samostojnosti in neodvisnosti občinske volilne komisije in prepoved skrajšanja njenega mandata, za katerega tudi ni potrebe. Kot primerjavo lahko navedemo nadzorni odbor, ki ga imenuje občinski svet. Občinski svet ne more razrešiti celotnega nadzornega odbora (razveljavitev sklepa o imenovanju), temveč lahko razreši le posameznega člana nadzornega odbora (32.a člen Zakona o lokalni samoupravi). S tem, ko občinski svet ne more razrešiti celotnega nadzornega odbora, se zagotavlja neodvisnost tega občinskega organa. Ravno tako je treba zagotoviti neodvisnost in strokovnost občinske volilne komisije, zato je možno razrešiti (in nadomestiti) le posameznega člana občinske volilne komisije.

9. Omejitev članstva v večjem številu volilnih komisij

Ali je lahko ista oseba imenovana v občinsko volilno komisijo in posebno volilno komisijo?

Tretji odstavek 24. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 54/07 – odl. US in 23/17; v nadaljevanju: ZVDZ), ki se na podlagi 4. člena Zakona o lokalnih volitvah smiselno uporablja tudi za lokalne volitve, določa, da nihče ne more biti član več kot enega volilnega organa.

10. Vpliv napovedane kandidature na izvajanje funkcije člana občinskega sveta

Ali lahko član občinskega sveta, ki je tudi član komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja in je že uradno napovedal kandidaturo za župana na seji občinskega sveta glasuje za imenovanje občinske volilne komisije?

Nobenega razloga ni za morebitno omejitev glasovalne pravice člana občinskega sveta. Ne gre niti za nasprotje interesov po Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 - uradno prečiščeno besedilo), v skladu s katerim (12. točka 4. člena) so »nasprotje interesov« okoliščine, v katerih zasebni interes uradne osebe vpliva ali ustvarja videz, da vpliva na nepristransko in objektivno opravljanje njenih javnih nalog), saj član občinskega sveta, ki je napovedal kandidaturo za župana ne bo glasoval sam zase, temveč bo glasoval zgolj o predlaganih članih za imenovanje občinske volilne komisije in tako njegov zasebni interes kot kandidata za župana nima vpliva oziroma vzročne povezave z delom novo imenovanih članov občinske volilne komisije.